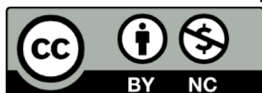

dr. sc. izv. prof. Marija Ivaniš¹

Stručni rad
Professional Paper

UDK/UDC:
316.356.4:316.722(497.5)"2024"

MULTIKULTURALNO DRUŠTVO U HRVATSKOJ: STANJE I RAZVOJ

Sažetak:

Cilj ovog istraživanja jest analizirati percepciju i stavove građana Republike Hrvatske o multikulturalizmu kao suvremenom društvenom fenomenu, s posebnim naglaskom na utjecaj sociodemografskih čimbenika, osobnih iskustava te razine informiranosti na oblikovanje tih stavova. Istraživanje nastoji utvrditi razlike u stavovima prema multikulturalizmu s obzirom na spol, dob i obrazovanje, kao i identificirati ključne prepreke njegovu prihvaćanju u hrvatskom društvu. Svrha istraživanja je pružiti uvid u stanje multikulturalizma u Republici Hrvatskoj te doprinijeti boljem razumijevanju procesa društvene integracije, socijalne kohezije i kulturne tolerancije. Istraživanje je provedeno u Republici Hrvatskoj među ispitanicima različitih dobnih skupina, spolova, obrazovnih profila i etničkih pripadnosti u razdoblju od svibnja do lipnja 2024. godine. Poražavajuća je činjenica da dio ispitanika iskazuje nepovjerenje i netoleranciju prema multikulturalizmu, pri čemu se predrasude, stereotipi te ekonomski i politički čimbenici identificiraju kao ključni čimbenici ograničenja. Nadalje, veliki dio ispitanika percipira multikulturalizam kao potencijalnu prijetnju hrvatskoj nacionalnoj kulturi pa time i društvenoj koheziji. Pozitivni stavovi, usmjereni su na ulogu obrazovanja i medija kao ključnih kanala za promicanje tolerancije i društvene inkluzivnosti. Posebice među mlađim ispitanicima i ženama, Rezultati istraživanja naglašavaju potrebu za kontinuiranom potrebom definiranja i implementacija sustavnih državnih politika integracije., promocijom, osnaživanjem i unapređenjem interkulturalnog obrazovanja te strateškim medijskim promicanjem multikulturalizma sa svrhom smanjenja netolerancija prema stranim kulturama i povećanje društvene kohezivnosti. Dobiveni rezultati mogu poslužiti kao osnova za oblikovanje učinkovitijih javnih politika, obrazovnih programa i medijskih strategija usmjerenih na promicanje inkluzivnog i funkcionalnog multikulturalnog društva. Doprinose se ogleda u empirijskim nalazima koji ukazuju na povezanost stavova prema multikulturalizmu s razinom obrazovanja i sociodemografskim obilježjima, što može poslužiti kao temelj za oblikovanje ekonomskih i socijalnih politika usmjerenih na učinkovitiju integraciju i smanjenje društvenih nejednakosti.

Ključne riječi: multikulturalnost, inkluzivnost, nacionalne manjine, Republika Hrvatska .

THE MULTICULTURAL SOCIETY IN CROATIA: STATUS AND DEVELOPMENT

Abstract:

The aim of this research is to analyze the perceptions and attitudes of citizens of the Republic of Croatia toward multiculturalism as a contemporary social phenomenon, with particular emphasis on the influence of sociodemographic factors, personal experiences, and the level of awareness in shaping these attitudes. The study seeks to identify differences in attitudes toward multiculturalism with regard to gender, age, and education, as well as to determine key obstacles to its acceptance within Croatian society. The purpose of the research is to provide insight into the state of multiculturalism in the Republic of Croatia and to contribute to a better understanding of the processes of social integration, social cohesion, and cultural tolerance. The study was conducted in Croatia among participants of different age groups, genders, educational backgrounds, and ethnic affiliations from May to June 2024. A concerning finding of the research is that a portion of respondents expressed distrust and intolerance toward multiculturalism, identifying prejudice, stereotypes, and economic and political factors as key constraints. Furthermore, a considerable number of respondents perceive multiculturalism as a potential threat to Croatian national culture and, consequently, to social cohesion. Positive attitudes are primarily oriented toward recognizing the role of education and media as essential channels for promoting tolerance and social inclusivity, particularly among younger respondents and women. The results highlight the ongoing need for systematic state policies of integration, promotion, empowerment, and advancement of intercultural education, as well as strategic media efforts to promote multiculturalism with the aim of reducing intolerance toward foreign cultures and enhancing social cohesion. The findings may serve as a foundation for the development of more effective public policies, educational programs, and media strategies aimed at fostering an inclusive and functional multicultural society. The study contributes through empirical evidence demonstrating the correlation between attitudes toward multiculturalism and the level of education and sociodemographic characteristics, which may serve as a basis for designing economic and social policies directed toward more effective integration and reduction of social inequalities.

Keywords: Wine Multiculturalism, inclusiveness, national minorities, Republic of Croatia.

¹ Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, 51410 Opatija, Hrvatska; e-mail: marijai@fthm.hr

1. UVOD

Multikulturalizam, definiran kao koncept u kojem različite kulturne, etničke, jezične i religijske zajednice koegzistiraju, aktivno se priznaju te uključuju u društvene strukture, predstavlja jedan od ključnih izazova suvremenih društava. U Republici Hrvatskoj, unatoč formalnom priznanju multikulturalnog karaktera zemlje i postojanju brojnih nacionalnih manjina, autentično prihvaćanje i implementacija multikulturalizma još uvijek nisu u potpunosti ostvareni. Povijesno gledano, Hrvatska nije bila zemlja značajnijih migracijskih kretanja niti intenzivnih kulturnih susreta, pri čemu se njen multikulturalni identitet prvenstveno temelji na dugoročnoj prisutnosti nacionalnih manjina.

S obzirom na razvoj društva i intenziviranje migracijskih tokova, pitanja multikulturalnosti postaju sve relevantnija, osobito u kontekstu socijalne kohezije, obrazovanja, medijskog predstavljanja kulturne raznolikosti te pravne zaštite manjinskih zajednica. Iako formalni zakonski okviri osiguravaju zaštitu prava manjina, njihova učinkovita primjena i proces društvene integracije i dalje se suočavaju s brojnim izazovima, uključujući prisutnost predrasuda, stereotipa te nedovoljnu informiranost građana.

Ovo istraživanje doprinosi ekonomskim znanostima kroz interdisciplinarno povezivanje multikulturalizma s ekonomskim aspektima društvenog razvoja, posebice u kontekstu tržišta rada, ljudskog kapitala i socijalne kohezije. Analizom stavova građana prema multikulturalizmu pruža se uvid u društvene čimbenike koji mogu utjecati na ekonomsku integraciju migranata i manjinskih skupina, učinkovitost radne snage te dugoročnu održivost gospodarskog rasta.

Rad dodatno obogaćuje postojeću literaturu identificiranjem percepcijskih i institucionalnih prepreka koje mogu ograničiti optimalno korištenje kulturne raznolikosti kao ekonomskog resursa. Time se naglašava važnost obrazovanja, informiranosti i inkluzivnih javnih politika u povećanju produktivnosti, inovativnosti i konkurentnosti gospodarstva.

2. PREGLED LITERATURE

Pojam kulture u društvenim znanostima ubraja se među teorijski najkompleksnije pojmove, pri čemu istodobno ima središnju ulogu u konceptualizaciji i razumijevanju multikulturalizma jer što su društva

raznolikija i kompleksnija, to je veća potreba da se multikulturalizam razumije, i teorijski i praktično. Posljednjih godina vidljivo je povećanje broja znanstvenih radova i publikacija o ulozi važnosti multikulturalizma u gotovo svakoj državi svijeta no ne i u Hrvatskoj, posebno za razdoblje od 2020. do 2025. g. U Hrvatskoj se zapravo desilo to da empirijsko istraživanje multikulturalizma u Hrvatskoj posljednjih godina sve više prelazi s teorijskih razmatranja na analize konkretnih procesa integracije, uključujući integraciju izbjeglica i iskustva stranih radnika. Nalazi pokazuju da kontakt i svakodnevna interakcija značajno oblikuju razinu integracije i percepciju multikulturalnih pojava. Dostupan je tako zapravo početni skup podataka o iskustvima migranata u Hrvatskoj, što predstavlja svakako važnu podlogu za razvoj budućih politika i teorijskih studija jer postojeći rezultati pokazuju da je socijalna integracija još često neutralna ili rezervirana a upravo tu leži prostor za unapređenje javnih politika i edukativnih programa o ulozi i značaju multikulturalizma.

Primjerice, Gulin Zrnić (2025)¹ u svojem radu analizira metodološke i epistemološke odnose između migranata, istraživačkih metoda i društvenog konteksta, ukazujući na recipročnu konstituciju tih elemenata. Autor promišlja koncept konvivijalnosti kao teorijsku i analitičku kategoriju za proučavanje multikulturalnih fenomena te pokazuje kako primjena tog koncepta doprinosi empirijskom razumijevanju iskustava i praksi multikulturalnosti među migrantima u Hrvatskoj.

Iako Eurobarometar (2024)² koje je proveo Europski parlament, nije isključivo znanstveno istraživanje o multikulturalizmu, njegovi nalazi predstavljaju važnu podlogu za buduće studije jer pružaju empirijski utemeljen kontekst vrijednosnih promjena koje oblikuju širu multikulturalnu dinamiku društva. Rezultati ukazuju da mladi u Hrvatskoj izražavaju snažno prihvaćanje univerzalnih demokratskih vrijednosti, među kojima su solidarnost, tolerancija i poštivanje raznolikosti istaknuti kao temeljne norme. Istraživanje potvrđuje da euroljani žele da ih Europska zaštiti, vrednuje poštivanje nacionalne kulture i identiteta te da djeluje jedinstveno.

¹ Gulin Zrnić, P.: Ususret suživotu: metodološko-epistemološka promišljanja etnografskoga istraživanja s filipinskim migrantima u Hrvatskoj, *Studia ethnologica Croatica*, 2025. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/495124> (12.02.2026.)

² Youth Survey 2024, European parliament, European Union, 2025. Dostupno na: https://cdn.edupedu.ro/wp-content/uploads/2025/02/Youth_Survey_2024_FL013EP_report_en.pdf, <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/news/25-03-2025-eurobarometer> i <https://sociologija.hr/mladi-u-hrvatskoj-pristaju-uz-univerzalne-demokratske-vrijednosti-i-vrijednosti-solidarnosti-te-vrednuju-postivanje-nacionalnog-identiteta-i-kulture/> (10.01. 2026.)

Drago Župarić-Ilić i Sara Lalić (2025)³ u svom istraživanju predstavljaju rezultate stavova hrvatskih građana prema strancima i manjinama koji ukazuju da su složeni, uključujući dimenzije doživljaja prijatnje, susreta i suživota. Ispitanici kulturu identiteta i stavove o migracijama, pristupu pravima i interakciji s različitim skupinama doživljavaju kao vrlo složene društvene i političke diskurse u Hrvatskoj u 2024. godini. Da pozitivni i negativni aspekti koji ovise o sociodemografsim čimbenicima i vlastitim iskustvima utječu na stavove da percepcija različitosti i multikulturalnih grupa nije jednolična.

Više pak znanstvenih radova u akademskoj zajednici na svjetskom nivou je posljedica interferentnosti međusobno povezanih različitih društvenih, političkih i ekonomskih procesa. Nekoliko je ključnih razloga zašto je to tako. Naime, svjedočimo učincima globalizacije na društva koja postaju kulturno raznolikija što nameće potrebu da kulturne dimenzije, barijere i prepreke razumijem. Zbog socijalnih nejednakosti, nedostupnog ili neadekvatnog obrazovanja ali i ekoloških kriza, klimatskih promjena te ratnih sukoba, u svijetu se kontinuirano intenziviraju i povećavaju i migracijski tokovi. Ljudi se danas i više nego ikad sele što dovodi do propitkivanja pitanja o promjeni vlastita identiteta i nacionalne pripadnosti. Raznolikija društva nameću potrebu da se kulturna raznolikost razumije, analizira i njome upravlja jer ljudi različitih jezika, religija, vrijednosti, svjetonazora, kulturnih običaja balansiraju između domicilne i strane kulture u multikulturalnim društvima. Neizostavno je da je rast znanstvenih radova i istraživanja o multikulturalizmu povezano i sa političko – društvenom klimom u svijetu. Multikulturalizam se dotiče i pitanja poput društvene inkluzije, socijalne kohezije, diskriminacije, rasizma, prava manjina, ljudskih prava. Upravo potonje dodatno potiče znanstvenike na istraživanja kako bi se ponudila rješenja ali i kako bi se postojeće političke agende kritički sagledale posebice u kontekstu porasta populizma i ksenofobije. Nadodamo li na to življenje u virtualnom svijetu, kulturne razlike (ali i konflikti oko istih) vidljiviji su u digitalnom svijetu zbog

rasprostranjenosti društvenih mreža više no ikada prije. Zato je važno što više pisati u multikulturalizmu koji se društvenim znanostima definira kao koncept u kojem se različite kulturne, etničke, jezične i religijske zajednice sjedinjuju, razumiju, toleriraju, aktivno priznaju te uključuju u društvene strukture a sve s ciljem stvaranja društava blagostanja koje njeguju suživot, jednakost i socijalnu koheziju.

Parekh (2002)⁴ multikulturalizam ne ističe kao prijatnju već temelj legitimnog društvenog pluralizma koji podupire osnaživanje inkluzivnih politika koje aktivno štite i vrednuju različite kulture isključujući jednostavno samo dopuštanje kulturnih razlika.

Vijeće Europe (2008)⁵ osnažuje multikulturalni pristup koji promiče međusobno razumijevanje, toleranciju i socijalnu koheziju unutar pluralističkih društava naglašavajući da se kroz različitosti kultura u dijalogu povećava razina poštovanja ljudskih prava i demokratskih vrijednosti a smanjuje marginalizacija i potencijalni konflikti.

Gregurović (2016)⁶ multikulturalizam u Europi promatra kroz politike prepoznavanja kulturnog pluralizma i integracije manjina. Ističe da raznolikost teorija i pristupa multikulturalizmu dokazuju ne postoji jedinstvena teorija koja će riješiti sva pitanja uključivanja različitih kulturnih grupa u društvo već da nacionalne multikulturalne politike trebaju stremiti jednakom tretmanu i osjećaju pripadnosti ljudi u društvu, što se u praksi često suočava s mnogobrojnim kritikama i nesuglasicama.

F. Mansouri & A. Elias (2025)⁷ ističu interkulturalizam koji osnažuje suvremene multikulturalne politike jer aktivno potiče međugrupne interakcije i suradnju, a ne isključivo samo pasivnu toleranciju kulturnih različitosti. Zbog povećanih migracijskih tokova, imperativ je na kreiranju fleksibilnijih pluralističkih pristupa koji kulturnu različitost i socijalnu koheziju povezuju i kombiniraju čime naglašavaju da se multikulturalizam ne može promatrati samo kao

³ Župarić-Ilić D. i Lalić S.: Stavovi prema strancima i manjinama u hrvatskom društvu u 2024. godini: prijatnja, susret, suživot?, Centar za mirovne studije, Zagreb, 2024. Dostupno na: https://www.cms.hr/wp-content/uploads/Stavovi_prema_strancima_i_manjinama_u_hrvatskom_društvu_u_2024_godini_prijatnja_susret_suzivot-1.pdf (10.02.2026)

⁴ Parekh, B.: Rethinking Multiculturalism: Cultural Diversity and Political Theory, MA: Harvard University Press, 2002. Dostupno na: https://archive.org/details/rethinkingmulticulturalism000pare_d3n4 (13.12. 2025.)

⁵ White Paper on Intercultural Dialogue “Living Together As Equals in Dignity”, Council of Europe. Dostupno na: https://www.coe.int/t/dg4/intercultural/source/white%20paper_final_revised_en.pdf

⁶ Gregurović, S.: Multikulturalizam u europskom kontekstu: dosezi i nesuglasja, Migracijske i etničke teme 32(3), 2016. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/177004> (16.12.2025.)

⁷ Mansouri, F. i A. Elias, A.: Pluralist diversity governance: deepening the multiculturalism-interculturalism nexus, Comparative Migration Studies, vol. 13, čl. 23 (2025). Dostupno na: <https://link.springer.com/article/10.1186/s40878-025-00446-y> (10.2.2026.)

neki teorijski ideal već pristup kojeg je potrebno povezati s prakticiranjem solidarnosti i međusobnog razumijevanja.

3. MULTIKULTURALIZAM U HRVATSKOJ: IZMEĐU ZAŠTITE I INTEGRACIJE

Iako je Republika Hrvatska formalno prepoznata kao multikulturalna zemlja s brojnim priznatim etničkim manjinama, istinsko prihvaćanje multikulturalizma još uvijek nije u potpunosti ostvareno. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, u Hrvatskoj živi 22 nacionalne manjine koje imaju zakonsko pravo na državnu podršku u očuvanju vlastitog jezika i kulturnog identiteta. Nacionalne manjine uživaju široka prava unutar okvira kulturne autonomije, uključujući osigurana osam mjesta u Hrvatskom saboru, što predstavlja znatno povoljniju institucionalnu zaštitu u usporedbi s većinom zemalja u regiji.

Nacionalne manjine u Hrvatskoj integrirane su u dominantnu društvenu kulturu, istovremeno održavajući vlastite etničke institucije i kulturne prakse. Takav položaj ih svrstava između Kymlickine kategorije nacionalnih manjina i imigrantskih grupa, jer nisu rezultat ekonomske migracije te uživaju šira pravna i institucionalna prava od tipičnih imigrantskih zajednica. Ova posebna pozicija naglašava kompleksnost njihove integracije i potrebu za politikama koje balansiraju između inkluzije u dominantno društvo i očuvanja kulturne autonomije.⁸

Međutim, pravna zaštita manjina često proizlazi iz međunarodnih obveza i pritisaka, više nego iz domaće političke volje. U postkomunističkom razdoblju zabilježene su značajne promjene u jezičnoj identifikaciji stanovništva: prema popisu iz 2021. godine, 96,12% građana izjavilo je da im je hrvatski materinski jezik, dok je u prethodnom popisu 82% stanovništva navelo hrvatski kao materinski jezik. Ove promjene mogu se dijelom objasniti društvenim konformizmom, procesom jezične tranzicije nakon raspada Jugoslavije te snažnim identitetskim i nacionalnim preoblikovanjem u postratnom razdoblju.⁹

Zaštita nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj

⁸ Ibid.

⁹ Mesić, M.: Minorities in Croatia and Challenges of Multiculturalism (pp. 273-297.). In: Mesić, M.: Perspectives of Multiculturalism – Western and Transitional Countries. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu; Hrvatsko povjerenstvo za UNESCO

¹⁰ Trampuš, K., Šare, L.: Kriza multikulturalizma: nejasna vizija društva u članicama Europske unije, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017, str. 59-64.

provodi se na tri razine: kroz međunarodno pravo manjina, bilateralne manjinske ugovore te nacionalni ustav i posebne zakone. Ovaj složeni institucionalni okvir osigurava formalnu zakonsku zaštitu manjina, no njegova praktična provedba često je ograničena političkim interesima i pragmatičnim pristupima koji nastoje ispuniti međunarodne obveze s minimalnim utjecajem na proces konsolidacije nacionalnog identiteta.

Multikulturalizam u Republici Hrvatskoj karakteriziran je složenim skupom društvenih, političkih i institucionalnih izazova, kao i razvojnim potencijalima koji oblikuju njegovu suvremenu dinamiku. Iako normativno-pravni okvir osigurava formalnu zaštitu prava i ravnopravnosti nacionalnih manjina, postoje značajni izazovi u njegovoj dosljednoj provedbi te u ostvarivanju funkcionalnog i inkluzivnog multikulturalnog društva.¹⁰ „Jedan od ključnih izazova u procesu ostvarivanja multikulturalnog društva u Republici Hrvatskoj predstavlja socijalna segregacija, koja nerijetko dovodi do formiranja društveno i prostorno izoliranih zajednica s ograničenim međusobnim interakcijama. Takva fragmentacija društva može potaknuti nepovjerenje i napetosti među različitim etničkim skupinama. Dodatno, političke napetosti povezane s pitanjima nacionalnog identiteta značajno otežavaju procese integracije nacionalnih manjina. Otpor prema prihvaćanju kulturne raznolikosti unutar većinskog društva često je ukorijenjen u povijesnim iskustvima, traumama i nedostatku međukulturnog razumijevanja, što dodatno usporava razvoj inkluzivnog multikulturalnog okruženja.“¹¹ „Hrvatska povijesno nije bila prepoznata kao zemlja imigracije i susreta različitih kultura, već se njezin multikulturalni karakter prvenstveno temelji na dugoročnoj prisutnosti nacionalnih manjina. Takva demografska i kulturna struktura naglašava potrebu za kontinuiranom zaštitom i očuvanjem kulturnih identiteta manjinskih skupina, što predstavlja ključni aspekt održavanja društvene kohezije i inkluzivnosti unutar suvremenog hrvatskog društva.“¹² Ustav Republike Hrvatske i Kazneni zakon uspostavljaju pravni okvir za zaštitu manjinskih skupina od mržnje, diskriminacije i drugih oblika društvene marginalizacije. Nacionalne manjine zastupljene su u Hrvatskom saboru s osam zastupnika, čime se osigurava njihovo sudjelovanje

¹¹ Kastoryano, R.: Multiculturalism and interculturalism: redefining nationhood and solidarity, *Comparative Migration Studies*, 2018, 6(17).

¹² Trampuš, K., Šare, L. (2017). Kriza multikulturalizma: nejasna vizija društva u članicama Europske unije, op. cit. str. 59-64.

u donošenju odluka i zagovaranju prava manjina. Dodatno, zakonodavstvo omogućuje političku participaciju manjina na lokalnoj i regionalnoj razini, uključujući dopunske izbore u slučajevima nedovoljne zastupljenosti.

Obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj promiče interkulturalizam kroz integraciju sadržaja o nacionalnim manjinama u kurikulum od osnovne do srednje škole te na visokoškolskim institucijama. Empirijska istraživanja upućuju da većina učenika ne iskazuje negativne stavove prema pripadnicima manjina te je sposobna prepoznati i vrednovati kulturne razlike. Ipak, postoji kontinuirana potreba za daljnjim uključivanjem interkulturalnih sadržaja u obrazovne programe kako bi se osigurala njihova učinkovitost i relevantnost.

Javni mediji imaju zakonsku obvezu promicati razumijevanje i poštivanje kulturne raznolikosti te razvijati programski sadržaj namijenjen informiranju i uključivanju pripadnika nacionalnih manjina. Unatoč tome, i dalje ostaje izazov osigurati adekvatan medijski prostor i kvalitetan sadržaj koji u praksi u potpunosti reflektira multikulturalni karakter hrvatskog društva.¹³ „Država financira različite programe i aktivnosti manjinskih udruga, uključujući medijske sadržaje i obrazovne programe na jeziku nacionalnih manjina. Međutim, smanjenje proračunskih sredstava za ove aktivnosti, što je posebno evidentno u slučaju romske zajednice, predstavlja značajan izazov za održavanje i razvoj takvih programa. Integracija manjinskih skupina, a osobito romske populacije, i dalje se suočava s brojnim društvenim i ekonomskim prepreka, uključujući nepovoljne imovinske uvjete, visoku stopu nezaposlenosti te proces getoizacije. Unatoč postojećim programima i inicijativama, nužno je razviti dodatne politike i mjere koje će osigurati jednak pristup resursima, poboljšati socijalni i ekonomski status manjinskih zajednica te omogućiti njihovo potpuno uključivanje u društveni život.¹⁴ Iako Republika Hrvatska raspolaže adekvatnim zakonodavnim okvirom za zaštitu prava nacionalnih manjina i promicanje multikulturalnosti, njegova učinkovita implementacija i dalje predstavlja izazov. Stvaranje društvenog okruženja koje autentično prihvaća i poštuje kulturne razlike zahtijeva kontinuirane i koordinirane napore u području obrazovanja, medija, financiranja manjinskih programa te socijalne i ekonomske integracije. Ovi multidimenzionalni pristupi ključni su za održivi napredak prema inkluzivnom i

funkcionalnom multikulturalnom društvu u Hrvatskoj.

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje naziva „Obilježja multikulturalizma u Republici Hrvatskoj“ je provedeno tijekom svibnja i lipnja 2024. godine.¹⁵ Ciljani uzorak činili su punoljetni građani Republike Hrvatske. Istraživanje je provedeno na nacionalnoj razini Republike Hrvatske, obuhvaćajući ispitanike iz urbanih i ruralnih područja, što omogućava analizu varijacija u percepciji multikulturalizma između različitih geografskih regija, neovisno o klasifikaciji djelatnosti prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD). Uključuje 160 ispitanika iz urbanih i ruralnih područja, različitih etničkih pripadnosti, vjerskih zajednica i kulturnih pozadina omogućen je uvid u razlike u percepciji multikulturalizma između različitih dijelova zemlje i sveobuhvatna sliku o percepciji i iskustvima multikulturalizma.

Anketni upitnik korišten u istraživanju sastoji se od više tematskih sekcija koje obuhvaćaju ključna područja relevantna za ispitivanje percepcije multikulturalizma. Prva sekcija odnosila se na socio-demografska obilježja ispitanika, uključujući dob, spol, obrazovanje i druge relevantne osobne podatke, dok je druga sekcija bila usmjerena na osobne stavove i percepciju, uključujući učestalost komunikacije s osobama iz različitih kulturnih sredina, stavove prema multikulturalizmu te razinu otvorenosti prema različitim kulturama. Treća sekcija istraživala je ulogu medija, procjenjujući kako ispitanici percipiraju prikazivanje različitih kultura u medijima, zastupljenost kulturnih sadržaja u hrvatskim medijima, informiranost javnosti o multikulturalizmu te potrebu za povećanom zastupljenošću kulturnih programa u televizijskom programu. Četvrta sekcija usmjerena je na percepciju multikulturalizma u Republici Hrvatskoj, uključujući stavove ispitanika prema multikulturalizmu, toleranciju prema različitim kulturama, važnost promicanja multikulturalizma u školama, doprinos multikulturalizma društvenom razvoju i smanjenju diskriminacije te ocjenu napora Vlade Republike Hrvatske u promicanju multikulturalizma. Peta sekcija obuhvaćala je osobna iskustva i djelovanja ispitanika, uključujući sudjelovanje u aktivnostima koje promiču multikulturalizam, učestalost rasprava o multikulturalizmu na društvenim mrežama te prijedloge aktivnosti koje bi najefikasnije promicale

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Piljek, B.B: *Obilježja multikulturalizma u Republici Hrvatskoj*, Sveučilište u Rijeci, diplomski rad, Fakultet za

menadžment u turizmu i ugostiteljstvu (2024). Dostupno na: <https://repository.fthm.uniri.hr/object/fthm:5486> (30.9.2024.)

multikulturalizam. Ukupno je upitnik sadržavao 33 pitanja. Distribucija upitnika provedena je putem online platformi, uključujući društvene mreže, a podaci su prikupljeni anonimno uz dobrovoljno sudjelovanje ispitanika.

Za potrebe ovog rada prikazani su samo određeni dijelovi istraživanja, s naglaskom na:

- stavove građana prema multikulturalizmu,
- percepciju medija i zastupljenost kulturnih sadržaja,
- socio-demografske varijacije (spol i dob) u stavovima,
- procjenu napora Vlade Republike Hrvatske u promicanju multikulturalizma.

Važno je naglasiti da u ovom radu nisu prikazani svi rezultati svih 33 pitanja iz upitnika, već se fokus stavlja na ključne dimenzije koje su relevantne za analizu stavova i percepcija multikulturalizma u hrvatskom društvu.

Glavna hipoteza istraživanja glasi:

H1: Stavovi građana Republike Hrvatske prema multikulturalizmu variraju ovisno o spolu, dobi i osobnim iskustvima, pri čemu mlađi ispitanici i žene imaju pozitivniji stav prema multikulturalizmu.

Pomoćne hipoteze uključuju:

H2: Muškarci izražavaju veći skepticizam prema multikulturalizmu u usporedbi sa ženama.

H3: Stariji ispitanici pokazuju umjereno negativniji stav prema multikulturalizmu nego mlađi ispitanici.

H4: Informiranost i obrazovanje pozitivno koreliraju s otvorenošću prema multikulturalizmu.

Ovaj istraživački pristup ima višestruku važnost za razumijevanje multikulturalizma u hrvatskom društvu. Fokusiranjem na odabrane sekcije upitnika – stavove građana, percepciju medija i kulturnih sadržaja, socio-demografske varijacije te ocjenu

napora Vlade Republike Hrvatske – omogućeno je **ciljano i relevantno sagledavanje ključnih dimenzija multikulturalizma.**

Posebno vrijedno je što istraživanje kombinira **nacionalni opseg, multidimenzionalni pristup i fokus na ključne društvene dimenzije**, što omogućuje pouzdan uvid u stavove građana i praktične smjernice za daljnje promicanje multikulturalizma u obrazovanju, medijima i politikama Vlade Republike Hrvatske. Na taj način metodologija ovog istraživanja ne samo da pruža empirijski utemeljene rezultate, već i naglašava **primjenjivu društvenu vrijednost istraživanja**, potvrđujući njegov značaj za akademsku zajednicu i širu javnost.

4. PERCEPCIJA MULTIKULTURALIZMA U HRVATSKOJ: ANALIZA STAVOVA GRAĐANA

4.1. Demografska struktura ispitanika

Uzorak čini 61,3 % muškaraca i 38,8 % žena. Prevladavaju ispitanici mlađe životne dobi (mlađi od 30 godina). Pri tome, najviše ispitanika (40,6 %) ima između 25 i 30 godina, a slijede oni mlađi od 24 godine (30 %). U uzorku je zastupljeno i 29,3 % ispitanika starijih od 30 godina. S obzirom na stupanj obrazovanja, većina ispitanika ima visoku stručnu spremu (42,5 %).

4.2. Integracija i inkluzija: hrvatski pogled na multikulturalizam

Prema dobivenim rezultatima, većina ispitanika smatra da je hrvatska javnost slabo informirana o važnosti multikulturalizma. Relativno velik broj (32,5 %) je neutralno, dok je oko 8 % ispitanika izrazilo vrlo dobru i dobru informiranost.

Stupanj informiranosti	Broj ispitanika	Postotak (%)
vrlo dobro informirana	3	1,9
dobro informirana	10	6,3
neutralno	52	32,5
slabo informirana	65	40,6
iznimno loše informirana	30	18,8

Izvor: istraživanje autora

Polu ispitanih osoba smatra da ima dovoljno kulturnih programa na televiziji. Pri tome, 25 % ispitanika navodi da nije na odmet još takvih sadržaja, dok preostalih 25 % smatra da ne treba

uvoditi dodatne kulturne sadržaje. S druge strane, 17,5 % ispitanika podržava ideju o potrebu uvođenja više kulturnih programa, jer smatraju da ih ima nedovoljno, dok se približno jednak broj ispitanika

(15,6 %) slaže da ima nedovoljno takvih programa, ali i dodaje da su takvi sadržaji naporni i dosadni.

Relativno velik broj ispitanih osoba (16,9 %) nije htjelo (ili nije znalo) odgovoriti na ovo pitanje.

Tablica 2: Zastupljenost kulturnih programa na televiziji

Stav ispitanika	Broj ispitanika	Postotak (%)
Da, ima ih nedovoljno	28	17,5
Da, ima ih dovoljno no nije na odmet još takvih sadržaja	40	25,0
Ne, ima ih dovoljno	40	25,0
Ne, ima ih nedovoljno no takvi su mi sadržaji naporni i dosadni	25	15,6
Ne znam/ne želim odgovoriti	27	16,9

Izvor: istraživanje autora

Većina ispitanika (36,9 %) smatra da je u Hrvatskoj lošije stanje multikulturalizma nego u drugim

europskim zemljama.

Tablica 3: Ocjena stanja multikulturalizma u Republici Hrvatskoj u usporedbi s ostatkom Europe

Ocjena stanja	Broj ispitanika	Postotak (%)
Bolje nego u drugim europskim zemljama	43	26,9
Otprilike isto kao u drugim europskim zemljama	41	25,6
Lošije nego u drugim europskim zemljama	59	36,9
Ne znam/ne želim odgovoriti	17	10,6

Izvor: Istraživanje autora

Većina ispitanika (61,3 %) je kao osnovnu prepreku u prihvaćanju multikulturalizma u Hrvatskoj navela predrasude i stereotipe. Također, više od pola ispitanika (51,2 %) ističe ekonomske faktore, dok

48,1 % ispitanika kao bitnu prepreku ocjenjuje političku situaciju. Relativno velik udio ispitanika (21,9 %) izrazilo je i ostale faktore, koji su sažeti u nastavku.

Tablica 4: Prepreke u prihvaćanju multikulturalizma

Prepreke	Broj ispitanika	Postotak (%)
Predrasude i stereotipi	98	61,3
Nedostatak edukacije	62	38,8
Politička situacija	77	48,1
Ekonomski faktori	82	51,2
Ostalo	35	21,9

Napomena: ispitanici su mogli odabrati više odgovora

Izvor: Istraživanje autora

Većina ispitanika (61,3 %) je kao osnovnu prepreku u prihvaćanju multikulturalizma u Hrvatskoj navela predrasude i stereotipe. Također, više od pola ispitanika (51,2 %) ističe ekonomske faktore, dok 48,1 % ispitanika kao bitnu prepreku ocjenjuje političku situaciju.

Relativno velik udio ispitanika (21,9 %) izrazilo je i ostale faktore, koji su sažeti u nastavku a koji su poražavajuće:

- Odbijanje useljenika da se integriraju u hrvatsko društvo i neprihvatanje hrvatske kulture i društvenih vrijednosti.

- Nema potrebe za prihvaćanjem multikulturalizma u hrvatskoj, jer je hrvatska jedna od najhomogenijih zemalja svijeta, svatko tko odluči doći treba prihvatiti našu kulturu a ne promicati svoju
- Nisu Hrvati
- Nepotrebno smeće od zapadnih hohštaplera
- Glavna prepreka je mali broj ljudi koji imaju mozak i ne zeće dopustiti propast zemlje po uzoru na zapad.
- Bitno je da se migranti integriraju u društvo, što je jako teško radi toga što se drže u grupama sami sa sobom.
- Multikulturalizam ne funkcionira.

Oeconomicus

Znanstveni časopis za ekonomiju i društvene znanosti
Scientific journal for economics and social sciences

- Jer ne želimo postati Pariz
- Multikulturalizam je nametnut i netražen od strane domaćeg naroda te samim time odbojan
- Nepotrebno ga je prihvaćati. Potrebno je napraviti njihovu integraciju u našu kulturu, a ne uništavati našu kulturu i tradicije kako bi se njima prilagodilo. Oni dolaze u našu zemlju, ne mi u njihovu.
- glavnu kulturu države (zapadne demokratske vrijednosti, ženska prava)
- Tradicija i religija
- Manjak integracijskih politika, nejednako postupanje prema drugim kulturama i domaćoj kulturi zakonodavstva
- Ilegalni migranti, korupcija, iseljavanje domicilnog stanovništva a uvoz stranih radnika
- Hrvatska ne smije prihvatiti multikulturalizam
- Vidim prepreku prevelike migracije ljudi koji su na primjerima u Europi pokazali da se ne mogu asimilirati
- Nekompatibilitet i multikulturalizam je jako često jednosmjerna ulica
- Genetski je IQ premalen da bi mali Hrvat mogao nešto shvatiti
- Frontalni sudar nekompatibilnih kultura!
- ne vidim nijedno od gore navedenog kao prepreku jer se ne slažem s idejom multikulturalizma u Hrvatskoj
- Sve strane kulture su invazivne na domaću i kao takve nam ne trebaju.
- Previše smo tolerantni i neinformirani o stvarnom stanju na ulicama Europe.
- Da li je ikome palo na pamet da je multikulturalizam danas zapravo nuspojava ovog neokapitaltehnofeudalizma, zašto nitko ne pita koji je krajnji cilj - da svi živimo u jednoj državi jer je tamo negdje super a kod svih doma je koma? Dok god dio populacije neke države mora živjeti u još nepovoljnijim uvjetima izvan svoje zemlje kako bi "uspjao" donijeti život nazad u svoju učmalu domovinu/ zemlju/ kuću.
- Tjeranje domaćeg stanovništva u inozemstvo lošim plaćama i uvoz jeftine radne snage čime se još više otežava pronalazak radnog mjesta Hrvatskom Građaninu, tu su primarno krive kriminalne organizacije poput Hrvatske vlade i velikih kompanija
- Hrvatska je sama po sebi multikulturalna zemlja, koliko bosanaca i srba živi u hrvatskoj to je isto druga kultura, ljudi ne trebaju bit druge boje kože da bi bili druga kultura a to se tako predstavlja
- Zašto bi ga prihvatili?
- Svaka ovca svome krdu
- Neuspješna integracija novih kultura u
- Građani RH nisu spremni za Multikulturalnost.
- Međusobna nekompatibilnost kultura
- ne treba prihvatiti multikulturalizam
- Multikulturalizam ne treba promicati ni prihvatiti jer uništava društvenu koheziju, a svi stereotipi postoje s vrlo dobrim razlogom
- Ugroza sigurnosti

Analiza odgovora ispitanika ukazuje na duboku i raširenu netoleranciju prema multikulturalizmu među dijelom hrvatskog stanovništva. Relativno velik udio ispitanika (21,9 %) izrazio je stavove koji reflektiraju odbijanje prihvaćanja drugih kultura, neprihvatanje migranata i stranaca, te percepciju multikulturalizma kao prijetnje nacionalnoj identitetu i kulturnoj homogenosti Hrvatske. Poražavajući komentari uključivali su tvrdnje o navodnoj „invazivnosti“ stranih kultura, odbijanje integracije useljenika u hrvatsko društvo, negiranje potrebe za multikulturalizmom te izraženu netrpeljivost prema različitim etničkim i kulturnim skupinama. Odgovori dodatno ukazuju na prisutnost stereotipa, govora mržnje i percepcije nekompatibilnosti kultura, pri čemu ispitanici često navode da multikulturalizam ugrožava društvenu koheziju, tradicionalne vrijednosti, sigurnost te pravila integracije. Zapaženi su i stavovi o „nametanju“ multikulturalizma, odbijanju stranih utjecaja te percepcija da multikulturalizam nije tražen od strane domaće populacije, što sugerira nisku spremnost građana na kulturni suživot i uključivost. Sveukupno, ovi rezultati ukazuju na značajne društvene prepreke razvoju multikulturalizma u Hrvatskoj, uključujući duboko ukorijenjene predrasude, nepovjerenje prema različitim i ograničenu sposobnost za prihvaćanje kulturne raznolikosti. Takvi stavovi predstavljaju ozbiljan izazov za politike integracije, obrazovanje i promicanje tolerancije, te naglašavaju potrebu za sustavnim i ciljanim intervencijama u svrhu povećanja društvene inkluzivnosti i smanjenja netolerancije.

Ivaniš, M.:

MULTIKULTURALNO DRUŠTVO U HRVATSKOJ: STANJE I RAZVOJ

Tablica 5: Stav o tome koliko vlada RH čini u pogledu promicanja multikulturalizma spram onoga koliko bi trebala činiti

Stav	Broj ispitanika	Postotak (%)
Ulaže nedovoljno napora i treba činiti više	42	26,3
Čini dovoljno i ne treba činiti više	9	5,6
Čini dovoljno, no treba činiti još više	14	8,8
Ne čini dovoljno, no ni ne treba činiti više	15	9,4
Čak i previše čini u tom pogledu i smatram da je to i više nego dovoljno	59	36,9
Ne znam/ne želim odgovoriti	21	13,1

Izvor: Istraživanje autora

Većina ispitanika (36,9 %) smatra da vlada RH čini previše u pogledu promicanja multikulturalizma i smatra da je to i više nego dovoljno. S druge strane, 26,3 % ispitanika navodi kako vlada RH ulaže nedovoljno napora i treba činiti više.

4.3. Usporedba stavova o multikulturalizmu u Republici Hrvatskoj s obzirom na spol i dob ispitanika

Prosječne ocjene u tablici 6 pokazuju stavove (percepciju) ispitanika o multikulturalizmu u Hrvatskoj. U uzorku muških ispitanika prosječne ocjene nalaze se u rasponu od 1,99 do 3,94. Najnižom prosječnom ocjenom ocijenjena je tvrdnja "Multikulturalizam povećava društvenu koheziju u Hrvatskoj", a najvišom tvrdnja "Stav o multikulturalizmu u Hrvatskoj u velikoj mjeri oblikuju mediji". S druge strane, u uzorku ženskih ispitanika prosječne ocjene kreću se od 2,32 do 4,03. Najnižom prosječnom ocjenom ocijenjena je tvrdnja "Mediji u Hrvatskoj adekvatno prikazuju različite kulture", a najvišom "Stav o multikulturalizmu u Hrvatskoj u velikoj mjeri oblikuju mediji". Vidljivo je da obje grupe ispitanika imaju umjereno negativan do umjereno pozitivan stav prema pojedinim tvrdnjama.

Usporedbom prosječnih ocjena između muških i ženskih ispitanika uočavaju se određene razlike u stavovima prema pojedinim tvrdnjama. Žene su većinu promatranih tvrdnji (8) ocijenile višom prosječnom ocjenom u odnosu na muškarce. S druge strane, muškarci su s višom prosječnom ocjenom ocijenili sljedeće tvrdnje: mediji u Hrvatskoj adekvatno prikazuju različite kulture, dobra zastupljenost različitih kultura u hrvatskim medijima, Republika Hrvatska tolerantna je prema

različitim kulturama, vlada Republike Hrvatske čini puno za promicanje multikulturalizma.

Rezultati t-testa za nezavisne uzorke pokazuju da su uočene razlike značajne za 7 tvrdnji, tj. da za većinu tvrdnji postoji statistički značajna razlika u percepciji ispitanika o multikulturalizmu u Hrvatskoj između muških i ženskih ispitanika ($p < 0,05$).

Prema tim rezultatima, prosječne ocjene žena značajno su više u sljedećih 6 tvrdnji: Republika Hrvatska je multikulturalna zemlja, važno je promicati multikulturalizam u hrvatskim školama, multikulturalizam doprinosi razvoju hrvatskog društva, multikulturalizam doprinosi kulturnoj raznolikosti i društvenom bogatstvu u Hrvatskoj, multikulturalizam povećava društvenu koheziju u Hrvatskoj, multikulturalizam može pomoći u smanjenju diskriminacije u Hrvatskoj. Prema tim tvrdnjama žene imaju značajno pozitivniji stav, tj. izražavaju jače slaganje s njima u usporedbi s muškarcima.

S druge strane, prosječne ocjene muških ispitanika značajno su više u jednoj tvrdnji: Republika Hrvatska tolerantna je prema različitim kulturama. Prema toj tvrdnji muškarci izražavaju značajno jače slaganje u odnosu na žene.

Osim toga, za sljedećih 5 tvrdnji ne postoji statistički značajna razlika u stavovima između muških i ženskih ispitanika ($p > 0,05$): mediji u Hrvatskoj adekvatno prikazuju različite kulture, dobra zastupljenost različitih kultura u hrvatskim medijima, stav o multikulturalizmu u Hrvatskoj u velikoj mjeri oblikuju mediji, obrazovni sustav u Hrvatskoj promiče multikulturalizam, vlada Republike Hrvatske čini puno za promicanje multikulturalizma. Prema tim tvrdnjama obje

grupe ispitanika imaju sličnu percepciju, te se značajno ne razlikuju.

Tablica 6: Usporedba prosječnih ocjena percepcije multikulturalizma u Hrvatskoj s obzirom na spol ispitanika

Tvrdnje	Muškarci		Žene		t-test	Sig.
	A.S. dev.)	(St.	A.S. dev.)	(St.		
Mediji u Hrvatskoj adekvatno prikazuju različite kulture	2,46 (1,114)		2,32 (0,919)		0,843	0,401
Dobra zastupljenost različitih kultura u hrvatskim medijima	2,93 (0,911)		2,85 (1,022)		0,476	0,635
Republika Hrvatska je multikulturalna zemlja	2,13 (1,265)		2,55 (1,066)		-2,149	0,033*
Republika Hrvatska tolerantna je prema različitim kulturama	3,27 (1,206)		2,87 (1,048)		2,118	0,036*
Važno je promicati multikulturalizam u hrvatskim školama	2,07 (1,302)		3,34 (1,390)		-5,842	0,000**
Multikulturalizam doprinosi razvoju hrvatskog društva	2,05 (1,295)		3,13 (1,299)		-5,123	0,000**
Stav o multikulturalizmu u Hrvatskoj u velikoj mjeri oblikuju mediji	3,94 (1,111)		4,03 (0,905)		-0,582	0,561
Multikulturalizam doprinosi kulturnoj raznolikosti i društvenom bogatstvu u Hrvatskoj	2,14 (1,268)		3,16 (1,321)		-4,870	0,000**
Multikulturalizam povećava društvenu koheziju u Hrvatskoj	1,99 (1,214)		2,92 (1,271)		-4,633	0,000**
Multikulturalizam može pomoći u smanjenju diskriminacije u Hrvatskoj	2,22 (1,433)		3,37 (1,321)		-5,081	0,000**
Obrazovni sustav u Hrvatskoj promiče multikulturalizam	2,70 (0,922)		2,95 (0,838)		-1,750	0,082
Vlada Republike Hrvatske čini puno za promicanje multikulturalizma	2,85 (1,372)		2,73 (1,257)		0,562	0,575

Napomena: prosječne ocjene su u rasponu od 1 do 5; * značajno na razini 0,05; ** značajno na razini 0,01

Izvor: Istraživanje autora

U nastavku su prikazani rezultati usporedbe prosječnih ocjena percepcije multikulturalizma u Hrvatskoj s obzirom na dob ispitanika.

Prosječne ocjene u tablici 7 uspoređuju stavove (percepciju) ispitanika o multikulturalizmu u Hrvatskoj s obzirom na dob. U uzorku mlađih ispitanika (ispitanici koji imaju 30 godina ili manje) prosječne ocjene nalaze se u rasponu od 2,36 do 3,98. Najnižom prosječnom ocjenom ocijenjena je tvrdnja "Multikulturalizam povećava društvenu koheziju u Hrvatskoj", a najvišom tvrdnja " Stav o multikulturalizmu u Hrvatskoj u velikoj mjeri oblikuju mediji". S druge strane, u uzorku starijih ispitanika (ispitanici koji su stariji od 30 godina) prosječne ocjene kreću se od 2,04 do 3,96. Najnižom prosječnom ocjenom ocijenjena je tvrdnja " Republika Hrvatska je multikulturalna zemlja", a najvišom "Stav o multikulturalizmu u Hrvatskoj u velikoj mjeri oblikuju mediji".

Vidljivo je da obje grupe ispitanika imaju umjereno negativan do umjereno pozitivan stav prema pojedinim tvrdnjama.

Usporedbom prosječnih ocjena između starijih i mlađih ispitanika uočavaju se određene razlike u stavovima prema pojedinim tvrdnjama. Mlađi ispitanici su većinu promatranih tvrdnji (11) ocijenili višom prosječnom ocjenom u odnosu na starije ispitanike. S druge strane, stariji ispitanici su s višom prosječnom ocjenom ocijenili jednu tvrdnju: Republika Hrvatska tolerantna je prema različitim kulturama.

Rezultati t-testa za nezavisne uzorke pokazuju da su uočene razlike značajne u samo jednoj tvrdnji, tj. da za jednu tvrdnju postoji statistički značajna razlika u percepciji ispitanika o multikulturalizmu u Hrvatskoj između mlađih i starijih ispitanika ($p < 0,05$).

Prema tim rezultatima, prosječne ocjene mlađih ispitanika značajno su više u tvrdnji "obrazovni sustav u Hrvatskoj promiče multikulturalizam".

Prema toj tvrdnji mlađi ispitanici imaju značajno pozitivniji stav, tj. izražavaju jače slaganje u usporedbi sa starijim.

Tablica 7: Usporedba prosječnih ocjena percepcije multikulturalizma u Hrvatskoj s obzirom na dob ispitanika

Tvrdnje	Mlađi ispitanici		Stariji ispitanici		t-test	Sig.
	A.S. (St. dev.)	(St. dev.)	A.S. (St. dev.)	(St. dev.)		
Mediji u Hrvatskoj adekvatno prikazuju različite kulture	2,44 (1,035)		2,32 (1,065)		0,681	0,497
Dobra zastupljenost različitih kultura u hrvatskim medijima	2,96 (0,930)		2,77 (1,005)		1,149	0,252
Republika Hrvatska je multikulturalna zemlja	2,40 (1,199)		2,04 (1,197)		1,710	0,089
Republika Hrvatska tolerantna je prema različitim kulturama	3,09 (1,065)		3,17 (1,372)		-0,365	0,716
Važno je promicati multikulturalizam u hrvatskim školama	2,62 (1,502)		2,43 (1,395)		0,759	0,449
Multikulturalizam doprinosi razvoju hrvatskog društva	2,54 (1,427)		2,30 (1,317)		0,999	0,320
Stav o multikulturalizmu u Hrvatskoj u velikoj mjeri oblikuju mediji	3,98 (1,009)		3,96 (1,103)		0,138	0,890
Multikulturalizam doprinosi kulturnoj raznolikosti i društvenom bogatstvu u Hrvatskoj	2,56 (1,445)		2,49 (1,214)		0,284	0,777
Multikulturalizam povećava društvenu koheziju u Hrvatskoj	2,36 (1,343)		2,32 (1,253)		0,191	0,849
Multikulturalizam može pomoći u smanjenju diskriminacije u Hrvatskoj	2,74 (1,534)		2,49 (1,397)		0,979	0,329
Obrazovni sustav u Hrvatskoj promiče multikulturalizam	2,89 (0,859)		2,57 (0,950)		1,991	0,050*
Vlada Republike Hrvatske čini puno za promicanje multikulturalizma	2,85 (1,262)		2,68 (1,474)		0,732	0,465

Napomena: mlađi ispitanici su ispitanici koji imaju 30 godina ili manje, stariji ispitanici su ispitanici koji su stariji od 30 godina, prosječne ocjene su u rasponu od 1 do 5, * značajno na razini 0,05

Izvor: Istraživanje autora

Usporedbom prosječnih ocjena između starijih i mlađih ispitanika uočavaju se određene razlike u stavovima prema pojedinim tvrdnjama. Mlađi ispitanici su većinu promatranih tvrdnji (11) ocijenili višom prosječnom ocjenom u odnosu na starije ispitanike. S druge strane, stariji ispitanici su s višom prosječnom ocjenom ocijenili jednu tvrdnju: Republika Hrvatska tolerantna je prema različitim kulturama.

Rezultati t-testa za nezavisne uzorke pokazuju da su uočene razlike značajne u samo jednoj tvrdnji, tj. da za jednu tvrdnju postoji statistički značajna razlika u percepciji ispitanika o multikulturalizmu u Hrvatskoj između mlađih i starijih ispitanika ($p < 0,05$).

Prema tim rezultatima, prosječne ocjene mlađih ispitanika značajno su više u tvrdnji "obrazovni sustav u Hrvatskoj promiče multikulturalizam". Prema toj tvrdnji mlađi ispitanici imaju značajno pozitivniji stav, tj. izražavaju jače slaganje u usporedbi sa starijim.

5. RASPRAVA

Interpretacija rezultata empirijskog istraživanja potvrđuje postavljene hipoteze. Stavovi građana Republike Hrvatske prema multikulturalizmu variraju ovisno o spolu, dobi i osobnim iskustvima, pri čemu mlađi ispitanici i žene imaju pozitivniji stav prema multikulturalizmu. Muškarci izražavaju veći skepticizam prema

multikulturalizmu u usporedbi sa ženama. Stariji ispitanici pokazuju umjereno negativniji stav prema multikulturalizmu nego mlađi ispitanici. Informiranost i obrazovanje pozitivno koreliraju s otvorenošću prema multikulturalizmu. Da hrvatska javnost ima ograničeno razumijevanje značaja multikulturalizma, pri čemu 61,3 % ispitanika prepoznaje predrasude i stereotipe kao ključnu prepreku prihvaćanju kulturne raznolikosti, dok su ekonomski i politički čimbenici također istaknuti kao značajni izazovi smatra većina ispitanika. Stavovi koji reflektiraju otvorenu netoleranciju, odbijanje integracije migranata te percepciju multikulturalizma kao prijetnje nacionalnom identitetu zabrinjavajući je podatak koji izražava 21,9 % ispitanika. Evidentno je postojanje značajnih razlika u percepciji multikulturalizma s obzirom na spol i dob ispitanika. Pozitivniji stav u većini promatranih dimenzija, osobito u pogledu obrazovanja, kulturne raznolikosti i društvene kohezije, značajno pokazuju žene. Muškarci iskazuju izraženiji skepticizam, posebice kada je u pitanju stvarni doprinos multikulturalizma toleranciji i razvoju društva. Mlađi ispitanici pak pokazuju viši stupanj slaganja s tvrdnjama o promicanju multikulturalizma, dok stariji ispitanici karakteriziraju konzervativniji pristup i veću osjetljivost na pitanja nacionalnog identiteta. Istraživanje također ističe značajnu ulogu medija i obrazovnog sustava u oblikovanju stavova prema multikulturalizmu. Značajan broj ispitanika procjenjuje da je trenutno stanje multikulturalizma u Hrvatskoj nepovoljnije u odnosu na druge europske zemlje, i mnogi izražavaju skepticizam prema politikama Vlade Republike Hrvatske u ovom području. Rezultati upućuju na izazove s kojima je susreće hrvatska država a to uključuje: socijalnu segregaciju, prisutnost stereotipa i povijesne traume što za posljedicu ima usporavanje procesa inkluzije i stvaranja funkcionalnog multikulturalnog društvenog

okruženja.

6. ZAKLJUČAK

Multikulturalizam u Republici Hrvatskoj predstavlja složen i kontinuiran proces čije učinkovito provođenje zahtijeva koordinirane napore svih relevantnih društvenih aktera, uključujući obrazovne institucije, medije i državne tijela. Unatoč postojanju formalnog pravnog okvira i institucionalnih mehanizama zaštite nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, empirijsko istraživanje ukazuje na postojanje značajnih ograničenja u percepciji multikulturalizma među građanima. Stavovi populacije prema multikulturalnosti i dalje su pod utjecajem predrasuda, stereotipa i nedostatka informiranosti. Analiza dobivenih podataka pokazuje izraženu društvenu heterogenost u prihvaćanju multikulturalnosti. Konkretno, mlađi ispitanici i žene demonstriraju relativno povoljnije stavove, dok starija populacija i muškarci iskazuju višu razinu skepticizma i netolerancije, te percipiraju multikulturalizam kao potencijalnu prijetnju nacionalnom identitetu i društvenoj koheziji. Rezultati ovog istraživanja ukazuju na potrebu implementacije sustavnih i multidimenzionalnih politika integracije koje uključuju: jačanje interkulturalnog obrazovanja na svim razinama obrazovnog sustava; povećanje medijskog prostora i kvalitete sadržaja posvećenog kulturnoj raznolikosti; primjenu ekonomskih i socijalnih mjera koje osiguravaju uključivanje manjinskih zajednica u društveni život; te aktivnu ulogu državnih institucija u promicanju multikulturalizma i redukciji prisutnih stereotipa. Samo kroz integrirane i sustavne strategije moguće je izgraditi inkluzivnu, tolerantnu i društveno kohezivnu zajednicu.

POPIS LITERATURE

1. Gulin Zrnić, P.: Ususret suživotu: metodološko-epistemološka promišljanja etnografskoga istraživanja s filipinskim migrantima u Hrvatskoj, *Studia ethnologica Croatica*, 2025. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/495124> (12.02.2026.)
2. Gregurović, S.: Multikulturalizam u europskom kontekstu: dosezi i nesuglasja, *Migracijske i etničke teme* 32(3), 2016. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/177004> (16.12.2025.)
3. Kastoryano, R.: Multiculturalism and interculturalism: redefining nationhood and solidarity,
4. Mansouri, F. i A. Elias, A.: Pluralist diversity governance: deepening the multiculturalism-interculturalism nexus, *Comparative Migration Studies*, vol. 13, čl. 23 (2025). Dostupno na:
5. Mesić, M. (2004). Minorities in Croatia and the challenges of multiculturalism. In M. Mesić (Ed.), *Perspectives of multiculturalism: Western and transitional countries* (pp. 273–297). Zagreb: Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb / Jesenski i Turk.
6. Trampuš, K., Šare, L.: Kriza multikulturalizma: nejasna vizija društva u članicama Europske unije, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017, str. 59-64.
7. Župarić-Iljić D. i Lalić S.: Stavovi prema strancima i manjinama u hrvatskom društvu u 2024. godini: prijetnja, susret, suživot?, Centar za mirovne studije, Zagreb, 2024. Dostupno na: https://www.cms.hr/wpcontent/uploads/Stavovi_prema_strancima_i_manjinama_u_hrvatskom_drustvu_u_2024._godini_prijetnja__susret__suzivot-1.pdf (10.02.2026)
8. Yoouth Survey 2024, European parliament, European Union, 2025. Dostupno na: https://cdn.edupedu.ro/wpcontent/uploads/2025/02/Youth_Survey_2024_FL013EP_report_en.pdf, <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/news/25-03-2025-eurobarometer> i <https://sociologija.hr/mladi-u-hrvatskoj-pristaju-uz-univerzalne-demokratske-vrijednosti-i-vrijednosti-solidarnosti-te-vrednuju-postivanje-nacionalnog-identiteta-i-kulture/> (10.01. 2026.)